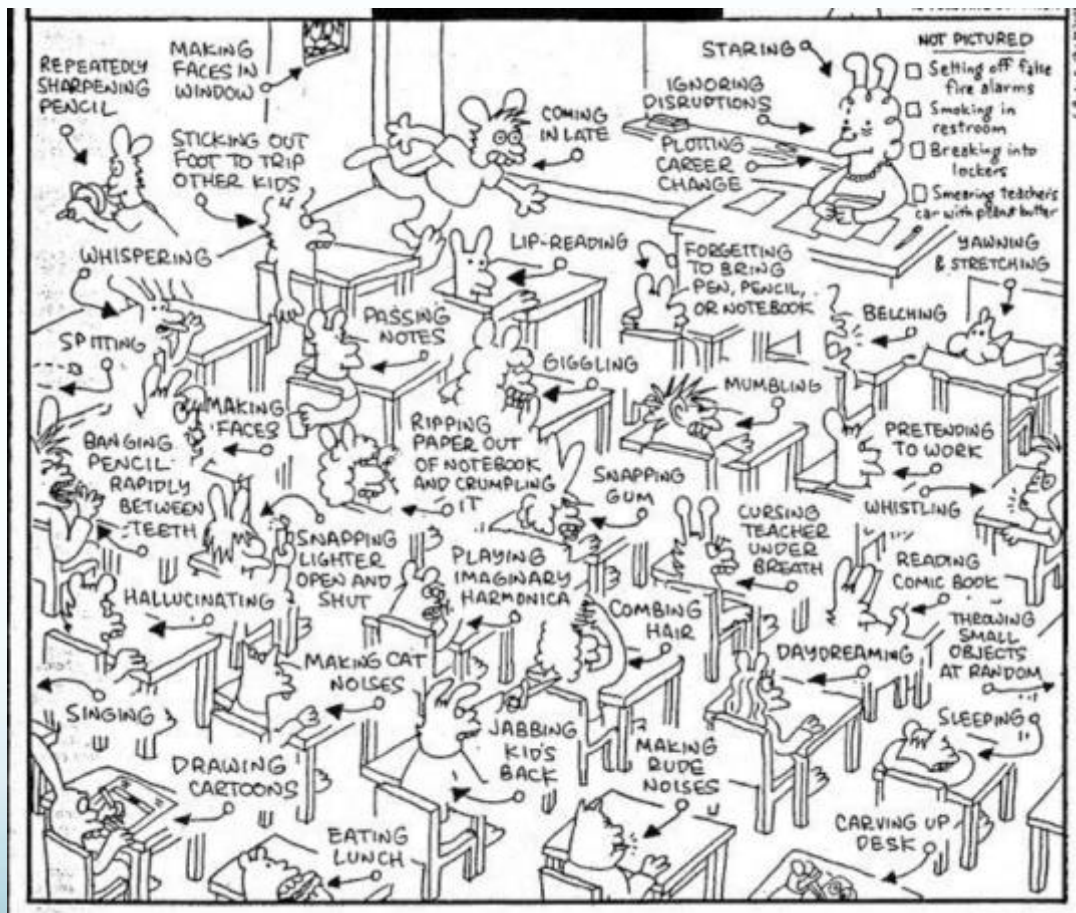

Tilpasset opplæring

Spenningsforholdet mellom ordinær opplæring og spesialundervisning

- **Videreutdanning ved SeVU PPT 2016 – 2017**
- **Bakgrunn**

SePU (2011-2012) foretok en evaluering om skolene oppfylte kravet om å drive tilpasset opplæring

De undersøkte skolens vurdering av tilpasset opplæring i forholdet mellom ordinær opplæring og spesialundervisning

Skolene ønsket å drive inkluderende undervisning, men normalitetsbegrepet ble praktisert i en for snever forståelsesramme

SePU's forslag til utviklingstiltak:

- Mer systemrettet arbeid
- Pedagogisk analyse (2013-2015)
- PPT fikk en rolle som prosessveiledere
- Kvalitetssikring av spesialundervisningen i Lillehammerskolen (2012-2014)

Hvorfor det ble initiert et nytt utviklingsarbeid?

- Etter fire år med stabile tall, ble det høsten 2016 registrert en økning i andel elever med spesialundervisning i Lillehammerskolen.

- Skolesjef og leder av PPT initierte og gjennomførte et gruppearbeid (IGP) med PP-tjenesten og rektorgruppen fordelt på regionene Nord, Sentrum og Sør. Formålet var å finne faktorer som bidro til økningen i andel elever med spesialundervisning
- Uklart hva som er et tilfredsstillende læringsutbytte
- Knapphet på ressurser – økonomi/individuell og kollektiv kapasitet
- Manglende bruk og lojalitet til rutinebeskrivelser jfr. de nye veiledningene om tidlig innsats i kvalitetshjulet og pedagogisk analyse
- Den generelle delen av lærerplanen må få større plass med fokus på holdninger, verdier og relasjoner (for stort fokus på faglig utbytte).

Bakgrunn for utviklingsarbeidet

- Skolesjef og leder av PPT har en målsetning om at det skal skapes en felles forståelse og innsikt for hva skolens ledelse, de ansatte og PPT mener er metoder og tilrettelegginger innenfor det ordinære opplæringstilbudet, og innenfor spesialundervisningen, på den enkelte skole.

Hva kommer skolens ledelse og de ansatte frem til på følgende spørsmål:

- Hvordan ser spesialundervisningen ut hos oss?
- Hvilke tilrettelegginger gjøres innenfor det ordinære?
- Stille de gode spørsmålene
- Planlegge prosess med de ansatte
- Hva kommer de ansatte og ledelsen frem til?

Kanskje

Enig

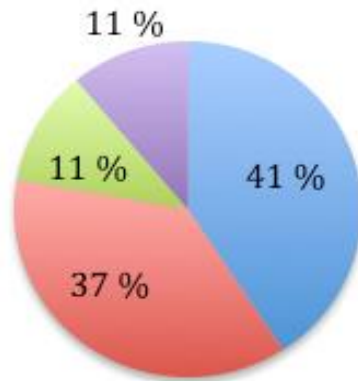
Uenig

Vet ikke

- I et senere gruppearbeid med PP-tjenesten og rektorgruppen var det tatt ut 47 tiltak/mål fra sakkyndige vurderinger, henholdsvis 27 fra spesialundervisning og 20 fra tilrettelegginger innenfor det ordinære.

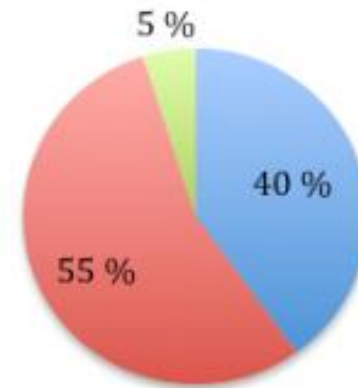
Spesialundervisning

- Alle 3 grupper enige
- 2 av 3 grupper enige
- Ingen enige
- Ubesvart

Ordinær undervisning

- Alle 3 grupper enige
- 2 av 3 grupper enige
- Ubesvart

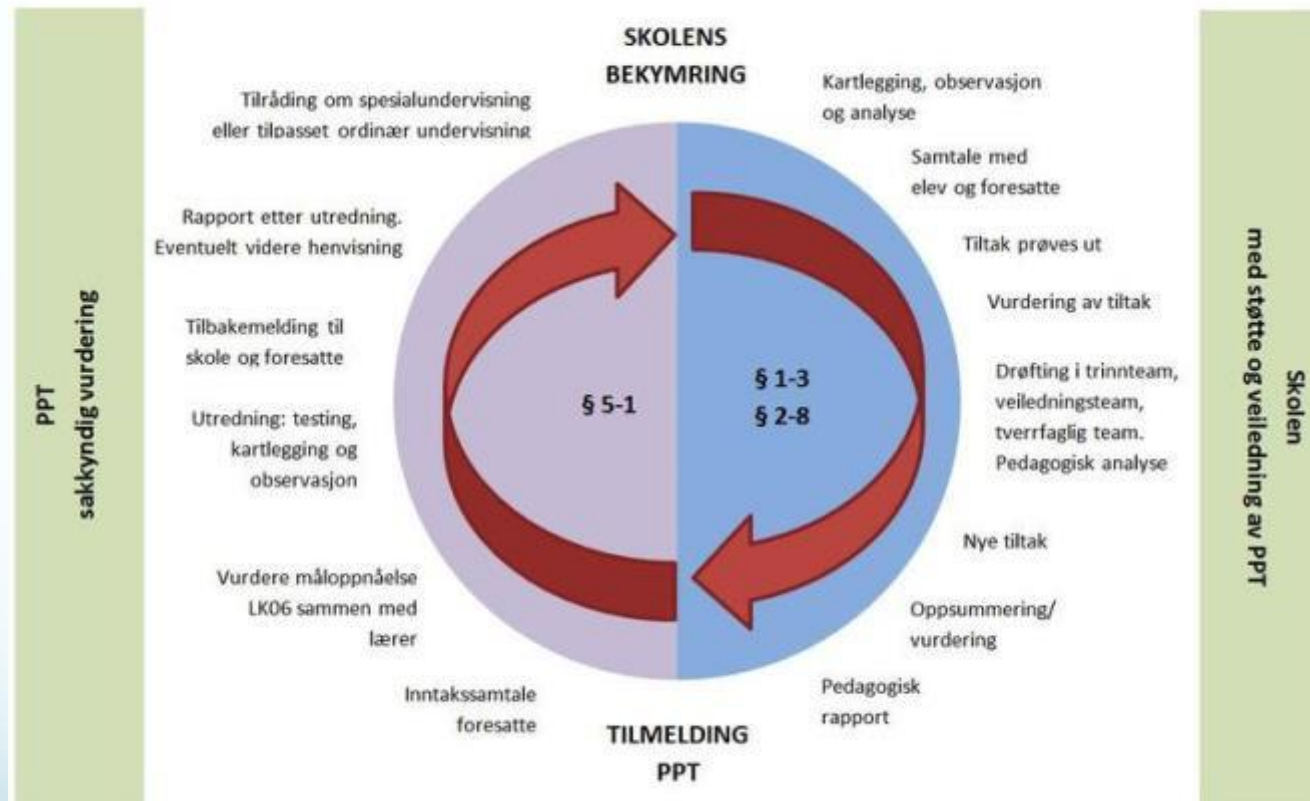
Spesialundervisning	Spesialundervisning	Mellom	Ordinær	Ordinær	Spesial		
Trene høyfrekvente ord på pc for å automatisere ordbilder	Sentrum, Nord		Sør				
Få hjelp til å hente ut informasjon fra lengre kompliserte tekster			Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Oppøve økt leseflyt og lesehastighet	Sentrum	Sør, Nord		Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Tolke og forstå tekster i alle fag – reflektere over innhold og fagstoff			Sentrum, Nord				
Rettskriving			Nord, Sentrum, Sør				
Skrive fortellinger og enkle tekster	Nord		Sør, Sentrum				
Videreutvikle språklig bevissthet	Sør		Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Oppøve fonemisk bevissthet	Sentrum		Nord	Ukjent, Dato	Møyfrid, Are		
Lære rettskrivningsregler			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Begrepsopplæring			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Kunne delta i enkle dagligdagse samtaler	Sør, Nord	Sentrum					
Få oversikt over viktige begreper og temaer i alle orienteringsfagene		Nord	Sør, Sentrum,	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Kunne forstå og tolke innholdet i matematiske tekster			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Automatisere den lille multiplikasjonstabellen			Sør, Sentrum, Nord				
Selvhjelpsferdigheter	Sør, Sentrum, Nord				Møyfrid, Ukjent, Are, Dato		
ADL trening – for eksempel handle inn og lage mat	Sør, Sentrum, Nord				Møyfrid, Ukjent, Are, Dato		
Dagsplaner			Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Gode forberedelser i forkant av overganger			Sør, Sentrum, Nord	Ukjent	Møyfrid, Are, Dato		
Lære prososiale ferdigheter – turtaking, kompromisse, vise omtanke, leve seg inn i, d	Sentrum		Sør, Nord	Are	Møyfrid, Ukjent, Dato		
Sinnemestring og konflikthåndtering	Nord	Sentrum	Sør,				
Kommunikasjonstrening i sosiale situasjoner med andre elever	Sør, Sentrum, Nord						
Jobbe mot mål i læreplanen som er 2 til 3 år under årstrinnet	Sør, Sentrum, Nord				Møyfrid, Ukjent, Are, Dato		
For og etterkant timer – forberede, oppsummere	Sentrum, Nord		Sør		Møyfrid, Ukjent, Are, Dato		
Metodisk og organisatorisk tilrettelegging – voksenstøtte, sikre beskjeder, lengre tid, støtte i oppstart, sikre instruksjoner, pauser	Sør, Sentrum, Nord				Møyfrid, Ukjent, Are, Dato		
De voksne rundt eleven må gi ham mulighet til samtaler om opplevd mestring eller fr	Sentrum, Nord		Sør,	Møyfrid, Are	Ukjent, Dato		17
Eleven må tilegne seg gode læringsstrategier som kan kompensere for arbeidsminne	Sentrum, Nord						
Øve opp skriveferdighetene med særlig fokus på bortfall av konsonanter	Sør, Sentrum		Nord				
Tilrettelegging innenfor det ordinære				4=8	4=5		
Lydbøker		Sør, Nord	Sentrum				
Skape forutsigbarhet og oversikt i klasserommet			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
God struktur og forutsigbarhet i undervisningen			Sør, Sentrum, Nord				
Møtt av voksne med klare realistiske forventninger			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Visuell tilrettelegging – bildestøtte – planer på pulten	Sentrum, Nord	Sør					
Tilpassede lekser og leksemengde			Sør, Sentrum, Nord	Ukjent, Are	Møyfrid, Dato		
God faglig tilrettelegging, motivere til læringsarbeid			Sør, Sentrum, Nord				
Gi god tid til å utføre oppgavene – rom for pauser		Sør	Sentrum, Nord				
Læringsstrategier – tankekart, jeg vet setninger, nøkkelord,			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			
Sette ord på det som skjer i det daglige	Sentrum, Nord		Sør				
Sikre at beskjeder blir oppfattet og forstått		Nord	Sør, Sentrum				
Hjppige repetisjoner av læringsstoff	Sør, Nord		Sentrum				
Hjppig bruk av ytre umiddelbare forsterkninger som ros, anerkjennelse og positiv op	Nord		Sentrum, Sør				
Skrivehjelp gjennom pc			Sentrum, Nord	Are	Møyfrid, Ukjent		
Støtte i arbeidet med faguttrykk og begreper i alle fag			Sentrum, Nord				
Eleven trenger tilpassede lesetekster i form av forenklede tekster, avgrensninger i							
lesetekster som for eksempel oppsummeringer eller faktabokser, eller alternativer		Nord	Sentrum				
Eleven har nytte av å gjøre oppgaver muntlig og levere på lydfil.	Sentrum		Sør, Nord	Ukjent, Are	Møyfrid, Dato		
Trygge eleven i prøve- og vurderingssituasjoner			Sør, Sentrum, Nord	Møyfrid, Ukjent, Are, Dato			7
Tilrettelagte dags- og ukeplaner							
Hjelp til å komme igang med, utføre og avslutte oppgaver	Nord		Sør, Sentrum				sum 24
Adl-trening ut fra behov	Sør, Sentrum, Nord						
	Sør 10		Sør 26	4=4	4=0		
	Sentrum 17		Sentrum 28				
	Nord 18		Nord 23				

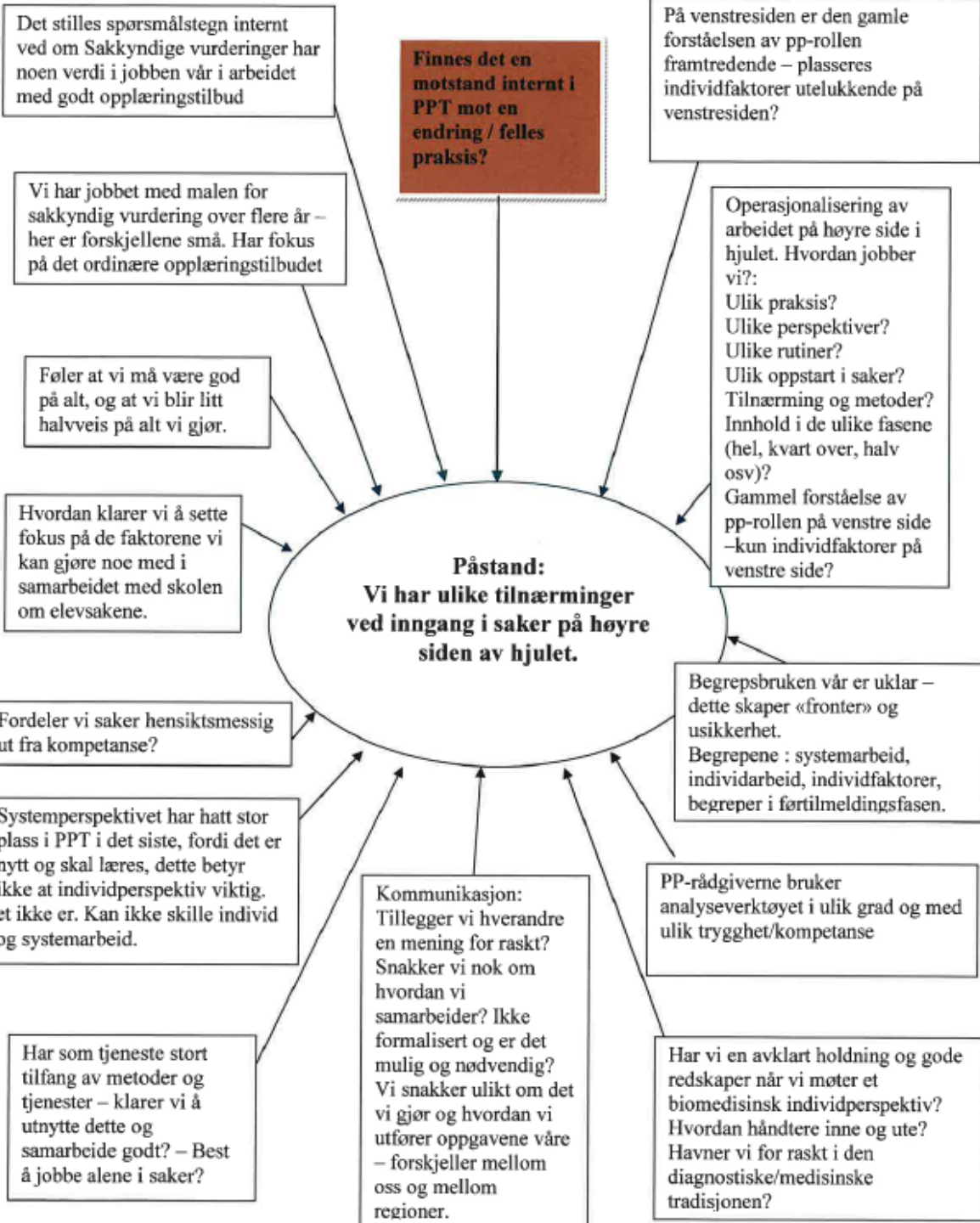
Minst 2 av 3 grupper var enige om at 48% av tiltakene/målene som i sakkyndige vurderinger var beskrevet som tiltak innenfor spesialundervisningen, burde vært tilpasninger innenfor ordinær undervisning.

Internt i PPT

- Det ble avdekket at vi som rådgivere/veiledere ikke hadde den samme forståelsen av forebyggende og systemrettet arbeid.
- Det ble foretatt en pedagogisk analyse hvor påstanden var: «Vi har ulike tilnærminger ved inngang i saker på høyre side av hjulet.»

KARTLEGGINGSHJULET førilmeldings- og utredningsfasen

Pedagogisk analyse - Opprettholdende faktorer:

- Utrygge i bruken av PA (teori/praksis)
- Motstand i personalgruppen
- Mangelfull lojalitet til gjennomføringen
- Utrygge i veilederrollen - (teori/praksis knyttet til lærerrollen)
- Mangelfull oppfølging
- Manglende rutiner for tilbakemelding fra skolene
- Ulike interesser/fagområder
- Trygge i rådgiverrollen (sakkyndighetsarbeid)

Tenke

Problemformulering

Utfordring

1

Individuell refleksjon?

Tilfeldig/vilkårlig

Manglende eierforhold

Balkanisering

Handle

Tiltak

3

Refleksjon (kollektiv)

Kollektiv utvikling

Dobbelkretslæring

Eierforhold

Lojalitet

Analyse

2

Opprettholdende faktorer:

- Elevfaktorer
- Foreldreferdigheter
- Relasjoner lærer-elev
- Klasseledelse
- Undervisningen etc.

Ref. Nordahl/Overland

Du og de andre:

Det relasjonelle perspektiv

- Systemforklaringer
- Personforklaringer
- Relasjonsforklaringer

Ref. Irgens 17.8.17

- Individperspektivet
- Aktørperspektivet
- Kontekst perspektivet

- **Det utarbeides arbeidsdokumenter til bruk i det videre systemarbeidet etter PA-modellen, herunder:**
- Grunnlinje lages på bakgrunn av observasjon og beskriver nå-situasjonen (fri for tolkninger)
- Analyse inneholder en problemformulering, en målformulering (konkret og målbar), samt utløsende og opprettholdende faktorer, også positive faktorer – systematisere info og ”rydde i underskogen”
- Fremdriftsplan beskriver konkrete tiltak ut fra valgte faktorer – hvem som skal gjøre hva for å nå målet (begynne i det små – målrettet handling fremfor prat)
- Suksess- og oppfølgings skjema beskriver hva som har ført til den positive endringen, og sørger for at vi opprettholder endringene.

- Målet med god høyresidejobbing er å forbedre kvaliteten på elevenes opplæringstilbud og øke deres læringsutbytte. Ved at PPT bistår skolene i førtilmeldingsfasen kan det motvirke ikke reelle henvisninger. Man kan unngå utredninger som ikke fører til vedtak om spesialundervisning.

- PPT og skolene bør etablere en felles kultur for å prioritere systemarbeid. Det er viktig at det etableres et formelt samarbeid i forhold tilbakemelding og resultatmåling. Målet er å utvikle en god ordinær opplæring, slik at behovet for spesialundervisning kan reduseres.

Det viktigste for Lillehammer kommune, for å redusere antall saker med spesialundervisning, ser ut til å være:

- Å heve den kollektiv kapasiteten hos de ansatte innenfor tilpasset og ordinær opplæring
- Videreføre og institusjonalisere utviklingsarbeidet med pedagogisk analyse som modell for å utvikle den kollektive kapasiteten